

Учасники Форуму виходять з пропозиціями:

1. Районним державним адміністраціям, районним, сільським і селищним радам:

- передбачати в планах соціально-економічного розвитку районів питання бібліотечного обслуговування сільських жителів;
- забезпечувати гарантоване комплектування бібліотек новою літературою, періодичними виданнями у відповідності з потребами жителів села;
- підвищувати рівень матеріально-технічного оснащення сільських бібліотек, їх повної телефонізації, опалення, освітлення;
- прискорити темпи комп'ютеризації, підключення до локальних і регіональних мереж.

2. Відділам культури і туризму районних державних адміністрацій:

- при розробці регіональних концепцій соціально-економічного та культурного розвитку виділяти розділ «Сільські бібліотеки», визначаючи їх провідну роль у культурно-інформаційному просторі району;
- з метою підвищення загальноосвітнього рівня персоналу сільських бібліотекарів сприяти отриманню працівниками вищої бібліотечної освіти.

3. Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія, обласній бібліотеці для молоді ім. М. Светлова, обласній дитячій бібліотеці:

- розробити «Регіональну програму комп'ютеризації бібліотек Дніпропетровської області»;
- надавати методичну допомогу в питаннях бібліотечного обслуговування сільського населення;
- на своїх веб-сайтах створити електронну сторінку «Сільські бібліотеки Дніпропетровщини: досвід роботи».

4. Дніпропетровській бібліотечній асоціації:

- з метою активного залучення сільських бібліотекарів області до вирішення професійних питань створити секцію «Сільські бібліотеки», засідання секції проводити відповідно до плану роботи асоціації у приміщенні Дніпропетровської ОУНБ ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія.

5. Засобам масової інформації:

- на сторінках місцевих періодичних видань, обласному радіо та обласному телебаченні приділяти особливу увагу сільським бібліотекам, які залишаються в своїй більшості єдиними культурно-інформаційними закладами у сільській місцевості, популяризаторами інновацій, економічних та соціально-культурних змін у житті сільських громад Дніпропетровщини.

*Н. Тітова, директор
Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки
ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія,
заслужений працівник культури України*

РОЛЬ ГОЛОВНОЇ БІБЛІОТЕКИ РЕГІОНУ В ЗМІЦНЕННІ ПОЗИЦІЙ СІЛЬСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

СЬОГОДНІ одним із нагальних питань є проведення змін у сільських бібліотеках області, винайдення нових підходів до вирішення проблем інформаційного забезпечення жителів сільської глибинки, створення соціокультурного середовища для місцевих громад регіону. Президент України В. Янукович на засіданні Гуманітарної ради (30 червня 2011 р.) говорив про національні пріоритети розвитку держави, серед яких – робота зі зміцнення матеріально-технічної бази сільських клубів і бібліотек. Він, зокрема, зазначив: «Нам не треба розтягувати на роки це питання, його треба вирішувати негайно».

Сільська бібліотека як соціальний інститут відчуває на собі всі виклики і зміни сучасного світу, але, на відміну від великих організацій, їй складніше вистояти у вирі цих змін. Перед сільськими бібліотеками стоять найрізноманітніші завдання: від глоба-

льних, що пов'язані з розмиванням загальнолюдських цінностей, втратою національної ідентичності, конкуренцією з боку віртуального середовища та недоступністю електронної інформації, до найбільш нагальних проблем – слабкої матеріальної бази, відсутності телефону, тепла, світла, сучасного устаткування тощо.

Кардинальні перетворення в політичному та соціально-економічному устрої нашої держави спричинили необхідність істотних змін як у побудові обласної бібліотечної мережі, так і у визначенні осно-

вних напрямів діяльності бібліотек. Сільські книгозбірні області найбільш гостро відчули на собі всі проблеми перехідного періоду, який змусив їх перебудувати діяльність, змінювати пріоритети, проходити перевірку на стійкість і професіоналізм. Відповідно до окремих положень «Бюджетного кодексу України» та Закону України «Про місцеве самоврядування», в регіоні розпочався процес децентралізації бібліотечних систем (у 2005 р. їх було 31, зараз – 27). Згідно з постановою КМ України «Про мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками», мережа загальнодоступних бібліотек сфери відповідальності органів місцевого самоврядування скоротилася в Дніпропетровській області порівняно з 1998 р. на 42 заклади, серед яких 40 – обслуговують сільське населення.

Завдання ДОУНБ, як головної бібліотеки регіону, в цих умовах полягає в тому, щоб відслідковувати, аналізувати ситуацію, бачити в ній не тільки загрози, але й шукати вихід, максимально оперативно пропонувати зважені та реальні рішення. З метою надання доступу до інформації в окремих селах області з невеликою кількістю населення відкрито 45 пунктів видачі літератури.

Бібліотека бере на себе відповідальність за створення локального бібліотечно-інформаційного простору регіону як частини не тільки загальнодержавного, але й загальносвітового простору. Останніми роками фінансування процесів інформатизації в обласних бібліотеках здійснювалося за рахунок коштів Регіональної програми розвитку культури Дніпропетровської області на 2009–2012 роки.

ДОУНБ, як головна бібліотека регіону, очолює роботу з об'єднання ресурсів бібліотечних закладів області в єдину інформаційну бібліотечну мережу, результатом чого повинен стати «Зведений електронний каталог бібліотек Дніпропетровщини». На сьогодні учасниками Корпоративного електронного краєзнавчого каталогу «Дніпропетровщина» є 18 ЦБС області (з 1997 р.) та 7 вишівських бібліотек (з 2008 р.).

Проте слід зазначити, що успіхи, досягнуті завдяки системній роботі з інформатизації бібліотечних процесів на обласному рівні, не підкріплено належним чином на рівні сільських районів. Цей розрив руйнує саму ідею єдності інформаційного простору і принципу рівної доступності ресурсів та послуг для населення. Ми розуміємо, що сьогодні робота з інформатизації сільських бібліотек Дніпропетровщини потребує кардинальних змін. Із цією метою ДОУНБ розробила проект Комплексної програми комп'ютеризації бібліотек області на період до 2016 року. Ми маємо надію, що в 2012 р. із місцевих бюджетів буде профінансовано пілотний проект цієї Програми, який реалізовуватиметься в сільських бібліотеках Верхньодніпровського, Апостолівського і Широківського районів.

Надання доступу до інформаційних ресурсів на базі сільських бібліотек забезпечуватиме конституційне право кожного громадянина на отримання інформації, прямо і опосередковано впливатиме на розв'язання проблем зайнятості жителів віддалених куточків області та на зменшення інформаційної нерівності сільських мешканців.

Завдяки ініціативі «Глобальні бібліотеки в Україні», що реалізується в рамках програми «Бібліоміст», у ДОУНБ відкрито Обласний тренінговий центр, в якому пройшли професійну підготовку з освоєння комп'ютерних технологій 339 бібліотечних працівників. А участь і перемога в конкурсах, оголошених цією Програмою, дала можливість 19 бібліотекам області одержати сучасне комп'ютерне обладнання.

На обласному рівні безперервну освіту бібліотечних фахівців організовано через курси підвищення кваліфікації та навчальні заходи ДОУНБ. Тільки за останні 5 років сучасні знання у сфері бібліотечної справи здобули близько 200 сільських бібліотекарів.

До системи підвищення кваліфікації працівників сільських книгозбірень сьогодні по праву можна віднести і вже сформований освітній проект професійного навчання – обласну виїзну проблемно-творчу лабораторію. Вперше її було проведено на базі Дніпропетровської районної ЦБС у 2002 р. як апробацію нової форми підвищення професійної компетентності сільських бібліотекарів, котрі через фінансові труднощі позбавлені можливості ознайомитись із професійною літературою, досвідом колег з інших регіонів. В останні роки методичним центром ДОУНБ було організовано і проведено такі творчі лабораторії, як «Сільська бібліотека – нова стратегія розвитку» (на базі Дніпропетровської РЦБС), «Сільська бібліотека в соціокультурній інфраструктурі села» (на базі ЦБС Верхньодніпровської РЦБС), «Сільська бібліотека: соціальні пріоритети розвитку» (на базі Апостолівської РЦБС), «Сільська бібліотека – інформаційно-культурний центр місцевої громади» (на базі Юр'ївської РЦБС), «Сільська бібліотека: центр краєзнавчої інформації» (на базі Петриківської РЦБС).

Важливою складовою роботи ДОУНБ як науково-методичного центру для бібліотек області є підготовка й видання великої кількості методичних та краєзнавчих посібників. Бібліотекарі високо оцінюють їх зміст і практичну цінність. Переважна більшість інновацій, висвітлених на сторінках цих видань, упроваджується в практику роботи бібліотек. Назвемо деякі з цих посібників: науково-методичний збірник «Бібліотечна Дніпропетровщина», на сторінках якого можна ознайомитись із нормативно-правовими документами, досвідом роботи бібліотек області; серія інформаційних видань «Методичний центр ДОУНБ інформує», щорічник «Бібліотеки Дніпропетровщини на сторінках місцевої преси», серія видань «Бібліотеки Дніпропетровщини: літопис подій», дайджести публікацій «Сільські бібліотеки: сучасні тенденції розвитку», збірники статей із досвіду роботи «Сільські бібліотеки Дніпропетровщини: традиції, пошук, майстерність».

У наше повсякденне життя активно впроваджується принцип «єдиного вікна». Але він стосується не тільки комунальних проблем і юридичних питань, а й культурного простору. Сучасна людина хоче знайти в одному місці й театр, і філармонію, і музей, і бібліотеку, і студентську лаву. А якщо говорити про сільську бібліотеку, то вона, як ніякий інший культурно-просвітницький заклад, уміє поєднувати всі ці функції у своїй повсякденній роботі, організовуючи літе-

ратурні й музичні вечори, заочні віртуальні подорожі залами світових музеїв, проводячи заняття з освоєння комп'ютерної грамотності й пошуку інформації в Мережі, базах даних, обслуговувати читачів різного віку і рівня освіченості.

Отже, роль головної бібліотеки регіону полягає в тому, щоб створювати умови та активно залучати бібліотекарів області в інноваційні процеси з метою

підвищення якості бібліотечного обслуговування кожного сільського жителя. Задля цього ми допомагаємо сільським бібліотекарям оволодівати навичками стратегічного мислення, вміло вибудовувати взаємини не тільки з односельцями, а й із колегами, керівниками, партнерами, вчимо бути максимально корисними для місцевої громади.

*І. Цуріна, завідувачка відділу,
О. Білик, доктор філософії, головний бібліотекар
Державного закладу
«Національна парламентська бібліотека України»*

ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА ШКОЛА МЕТОДИСТА

З 7 по 11 листопада 2011 р. у ДЗ «Національна парламентська бібліотека України» проходила ІІІ Всеукраїнська школа методиста «Роль методичної служби в забезпеченні ефективної та якісної роботи публічної бібліотеки». Проводили її фахівці НПБУ та спеціалісти й тренери програми «Бібліоміст». Метою бібліотечного форуму стали: формування, удосконалення, розвиток знань, професійних компетенцій за всіма напрямками методичної діяльності та її адаптація до вимог сучасних стандартів у бібліотечній галузі; підняття світоглядних позицій на рівень цілісного бачення бібліотечних проблем. Саме робота методистів в інноваційному режимі сприяє формуванню нової генерації бібліотечних кадрів, які намагаються підвищувати свій професіоналізм і працювати відповідно до нових потреб українського суспільства.

Традиційно Школа розпочалася з презентацій методичних служб ОУНБ «Стимулювання інноваційної діяльності бібліотечних фахівців шляхом організації інформаційного обміну», завдяки яким учасники отримали можливість порівняти свою роботу зі здобутками колег. Обговорення накопиченого досвіду дозволило побачити позитивні зрушення, що відбулися в діяльності публічних бібліотек України за два роки з часу проведення попередньої Школи. Так, змінюється професійна свідомість та підвищується фахова обізнаність і компетентність бібліотекарів, поліпшуються умови їх праці; набирає динаміки комп'ютеризація бібліотек, зокрема сільських, за підтримки програми «Бібліоміст», бібліотеки активніше заявляють про себе в українському сегменті Інтернету; розвивається проектна діяльність та створюються нові багатоцільові програми розвитку бібліотек як регіонального, так і міжнародного значення; активізувалася робота з формування корпоративної бібліотечної мережі в регіонах; книгозбірні перетворюються на соціокультурні центри своїх територій.

У роботі Школи взяла участь начальник відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек Міністерства культури України Л. Нікіфоренко, яка висвітлила основні аспекти державної політики у сфері бібліотечної справи.

В інших доповідях йшлося про методичну діяльність як складову ефективної та якісної роботи публічної бібліотеки, організацію методичної роботи ОУНБ і ЦРБ на засадах менеджменту, вплив методичної служби ОУНБ на діяльність публічних бібліотек регіону, на популяризацію та просування в них інноваційних послуг і т. ін. Значна увага приділялася питанням оцінювання якості роботи бібліотек, розвитку їх програмної та проектної діяльності, підвищення кваліфікації працівників.

Великий інтерес викликали доповіді заст. директора з наукової роботи ЦБС «Кунцево» м. Москви (Російська Федерація) І. Харькової, присвячені досвіду стратегічного управління бібліотеками ЦБС, організації в них віртуального та реального простору, перспективним технологіям інформаційно-бібліотечного сервісу в бібліотеках.

Для з'ясування бачення фахівцями актуальних питань бібліотечної роботи було проведено анкетування.

У своїх відповідях учасники Школи відзначили високий рівень її підготовки: вдале поєднання актуальних тем з наочністю представленого матеріалу та високим рівнем виступів. Особливо підкреслювалося розмаїття форм подачі матеріалу у вигляді доповідей-презентацій, лекцій-візуалізацій, консультацій, занять, тренінгів, екскурсій бібліотеками Оболонської ЦБС м. Києва на запрошення директора ЦБС району. Позитивним моментом було названо і можливість живого спілкування, ведення дискусій із колегами з проблемних питань, зокрема щодо впровадження сучасних бібліотечних послуг, фінансування бібліотек та стратегії їх розвитку.

Серед досягнень Школи відзначалася користь від ознайомлення з креативним фаховим досвідом метрів бібліотечної справи, глибока та комплексна подача матеріалів фахівцями відділу НАРБС НПБУ, запрошення представників інших галузей, консультації і тренінги спеціалістів програми «Бібліоміст».

У відповідях на запитання анкети наголошувалося, що участь у Школі дає поштовх до подальших змін у методичній діяльності на місцях, є підґрунтям для підвищення фахової компетентності методиста,